

Eser sözleşmesinden kadrolu istihdama: Et sanayisinde ne değişti

Gewerkschaft Underdog · Sürüm 1.0 · 10 Ekim 2026

2021'den beri et sanayisinin çekirdeğinde eser sözleşmeleri yasak. Yasak ne sağladı, Anayasa Mahkemesi ne diyor ve ne çözülmüdü.

2020 sonuna kadar Alman mezbahalarında, orada hiç istihdam edilmemiş birçok insan çalışıyordu. Bir şirket için et parçalıyor, ama başka bir şirketle sözleşmeli oluyorlardı; çoğu zaman da kendisi yine başka bir şirketi görevlendirmiş bir alt yükleniciyle. 1 Ocak 2021'den bu yana bu, sektörün çekirdek alanında yasaktır. Bu yazı, buna nasıl gelindiğini, yasağın ne sağladığını ve neyi çözmediğini anlatıyor.

Başlangıçtaki durum

Zincirlerden oluşan bir iş modeli

Et sanayisinde yıllar içinde, iş sözleşme zincirlerine bölen bir model yerleşmişti. Bir kesim şirketi, kesim veya parçalama işini eser sözleşmesiyle (Werkvertrag) başka bir şirkete veriyordu. Bu şirket işçileri istihdam ediyor ya da işi başkasına devrediyordu. Bu çalışanların büyük bölümü Doğu Avrupa'dan, özellikle Romanya, Bulgaristan ve Polonya'dan geliyordu.

Kesim şirketleri için modelin avantajları vardı. Bantlarındaki insanlar için hukuken işveren sorumluluğu taşıyorlardı. Kim ne kadar çalışıyor, kime ne kadar ödeniyor, insanlar nerede kalıyor: Bunlar resmî olarak başkalarının işiydi. Denetim makamlarının sorumluları tespit etmesi neredeyse imkânsızdı.

Çalışanlar için sonuçları

Sonuçlar, Deutscher Gewerkschaftsbund'un (Alman Sendikalar Konfederasyonu) Faire Mobilität (Adil Hareketlilik) projesi gibi danışma merkezleri, iş güvenliği makamları ve meslek sigorta kurumları (Berufsgenossenschaften) tarafından pek çok kez belgelenmiştir. Söz konusu olan, yasal sınırların çok ötesine geçen iş günleri; alet, koruyucu giysi veya kira için ücretten yapılan

kesintiler; kirası doğrudan ücretten kesilen aşırı kalabalık konaklama yerleriydi. Sektörde kaza oranı ortalamanın üzerindeydi.

2020'deki tetikleyici olay

Bu koşullar yıllardır biliniyordu. 2020 ilkbaharı ve yazında kamuoyunun gözünden kaçamaz hâle geldi. Birçok kesim işletmesinde büyük koronavirüs salgınları yaşandı. Haziran 2020'de Rheda-Wiedenbrück'teki büyük bir işletmede 1.400'den fazla çalışanın testi pozitif çıktı. Üretim durduruldu, Gütersloh ilçesi için kamusal yaşama yeniden kısıtlamalar getirildi. Bantlardaki ve konaklama yerlerindeki sıklık bunda yan bir durum değil, sorunun bir parçasıydı.

Arbeitsschutzkontrollgesetz

Neyi düzenliyor

Bundestag (Federal Meclis) Aralık 2020'de Arbeitsschutzkontrollgesetz (İş Güvenliği Denetim Yasası) ile karşılık verdi. Yasa özellikle et sektöründe çalışan haklarının güvence altına alınmasına ilişkin yasayı (Gesetz zur Sicherung von Arbeitnehmerrechten in der Fleischwirtschaft, GSA Fleisch) değiştirdi. 1 Ocak 2021'den bu yana et sektörünün çekirdek alanında, yani kesim, parçalama ve et işlemede, bir şirket işgücünü yalnızca kendi iş ilişkileri çerçevesinde çalıştırabilir. Orada eser sözleşmeleri yasaktır. Geçici iş ilişkisi (Leiharbeit) 1 Nisan 2021'den bu yana yasaktır; toplu sözleşmeye dayanan süreli bir istisna Nisan 2024'te sona ermiştir. En fazla 49 çalışanı olan küçük zanaat işletmeleri kapsam dışıdır.

Buna başka yükümlülükler eklendi: Çalışma süresi elektronik olarak ve manipülasyona karşı güvenli biçimde kaydedilmelidir. Arbeitszeitgesetz'e (Çalışma Süresi Yasası) aykırılıklar için idari para cezaları artırıldı. İş güvenliğinin geneli için 2026'dan bu yana eyaletlerin her yıl işletmelerin en az yüzde beşini denetlemesi gerekiyor. İşverenlerin sağladığı veya aracılık ettiği toplu konaklama yerleri için Arbeitsstättenverordnung'a (İşyerleri Yönetmeliği) göre asgari gereklilikler ve belgeleme yükümlülüğü geçerlidir.

Yasağa karşı açılan dava

Sektörden bir şirket yasağa Bundesverfassungsgericht (Federal Anayasa Mahkemesi) önünde itiraz etti. Birinci Daire, anayasa şikâyetini 27 Ocak 2026 tarihli ve 15 Nisan 2026'da yayımlanan kararla reddetti. Daireye göre yasak şirketlerin meslek özgürlüğüne müdahale etse de, karşısında iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin üst düzey çıkarlar bulunuyor. Daire bu konuda, belgelenmiş ağır çalışma süresi hukuku ve iş güvenliği ihlallerine ve ortalamanın üzerindeki kaza oranına dayandı; bunlar iş güvenliği makamlarının, meslek sigorta kurumunun ve Faire Mobilität projesinin araştırmalarıyla kanıtlanmıştı.

Ne değişti

Zincir yerine kadrolu istihdam

Yasak, yapması gerekeni yaptı. Hans-Böckler-Stiftung'un Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün (WSI) bir araştırmasına göre, daha önce alt yüklenicilerde çalışanların çoğu et şirketleri tarafından

istihdama alındı. Sektörde sosyal sigortaya tabi çalışan sayısı 2021'de yüzde 18 artarak 151.500'e yükseldi. Yalnızca büyük şirketlerin her birinde binlerce kişi doğrudan istihdam edildi.

Kadrolu istihdamla sorumluluklar netleşti. Çalışanların, işletme konseylerinin (Betriebsrat) ve makamların başvurabileceği bir işveren yeniden var. Enstitünün bulgularına göre elektronik süre kaydı fazla mesaiyi ve ücretsiz fazla çalışmayı belirgin biçimde azalttı. Denetim sayısı 2019'daki 340'tan 2021'de 683'e çıktı. Bu bulgulara göre konaklama koşulları da belirgin biçimde iyileşti.

İlk toplu sözleşme yapıları

Yıllarca sektör toplu sözleşmesi olmadan geçen sürenin ardından, Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten (Gıda, Keyif Maddeleri ve Lokanta Sendikası) Mayıs 2021'de et sektörü için bir asgari ücret toplu iş sözleşmesi imzaladı. Sözleşme genel olarak bağlayıcı ilan edildi ve kademeli olarak Aralık 2023'ten itibaren 12,30 €'ya yükseldi. 2024 yılı başında yasal asgari ücret 12,41 € ile bunun üzerine çıktı ve sektör asgari ücreti önemini yitirdi.

Çözülmeden kalanlar

Ağır işe rağmen düşük ücretler

Bu nedenle Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün araştırması karma bir bilanço çıkarıyor. Araştırmanın sonucu şöyle: "Son derece ağır iş gerekliliklerine rağmen, et sanayisindeki birçok çalışanın ücretleri ve çalışma koşulları yasal asgari standartların pek ötesine geçmiyor." 2022'de sektördeki tam zamanlı çalışanların yüzde 46,5'i düşük ücretle çalışıyordu; Alman vatandaşı olmayan çalışanlarda bu oran yüzde 55,1'di. Tüm sektörü kapsayan bir toplu sözleşme yerine yaklaşık 50 ayrı işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi bulunuyor.

Et sanayisinin ötesine geçen bir ders

Bu örnek iki şey gösteriyor. Birincisi: Bir yasa, belirsizleşen sorumluluğa dayanan bir iş modeline son verebilir. Mezbahalarda yeniden bir işveren olduğundan beri haklar talep edilebiliyor ve ihlaller denetlenebiliyor. İkincisi: Bir yasa asgari standartları güvenceye alır, ama iyi ücretleri değil. İyi ücretler ancak toplu iş sözleşmeleriyle ortaya çıkar; toplu iş sözleşmeleri de çalışanların örgütlü olduğu yerde ortaya çıkar.

Yasanın et sanayisi için yanıtladığı sorular başka sektörlerde sorulmaya devam ediyor: işin alt yüklenici zincirleri üzerinden verildiği ve sonunda kimsenin sorumlu olmak istemediği her yerde.

Bu sizin için ne anlama geliyor

Et sektöründe çalışıyorsanız

Bir işletmede kesim, parçalama veya et işleme yapıyorsanız, işvereniniz bir alt yüklenici değil, işletmenin kendisi olmalıdır. Çalışma süreniz elektronik olarak ve manipülasyona karşı güvenli biçimde kaydedilmelidir. Kira, alet veya koruyucu giysi için ücretten kesinti keyfi olarak yapılamaz. Saatlerinizi ayrıca kendiniz de not edin, ücret bordrolarınızı ve kira sözleşmelerinizi saklayın.

Başka bir sektörde alt yüklenici üzerinden çalışıyorsanız

Et sanayisinin dışında da şu geçerlidir: Asgari ücretten birçok durumda işi alt yükleniciye devreden şirket de sorumludur. Görevinizle ilgili bildiklerinizi toplayın: kimin için, nerede ve ne zaman çalıştığınızı.

Özet

Et sanayisinde iş yıllarca eser sözleşmesi zincirleri üzerinden, çoğu zaman Doğu Avrupa'dan gelen çalışanlara, uzun çalışma süreleri, ücret kesintileri ve kötü konaklama koşullarıyla veriliyordu. 2020'deki büyük korona salgınlarının ardından Arbeitsschutzkontrollgesetz, 2021'den itibaren sektörün çekirdek alanında eser sözleşmelerini ve geçici iş ilişkisini yasakladı ve elektronik çalışma süresi kaydını zorunlu kıldı. Bundesverfassungsgericht yasağı 2026'da onayladı. Çalışanların çoğu doğrudan istihdam edildi, denetimler ve konaklama koşulları iyileşti. Ancak ücretler hâlâ sıklıkla düşük ücret aralığında ve tüm sektörü kapsayan bir toplu sözleşme yok.

Şöyle atıf yapılır

Eser sözleşmesinden kadrolu istihdama: Et sanayisinde ne değişti, Gewerkschaft Underdog, Fassung 1.0, 10.10.2026, <https://www.gewerkschaft.berlin/tr/blog/et-sanayisi-eser-sozlesmesi-yasagi/sp4xg38e>, abgerufen am 13.10.2026.

Lisans

CC BY-ND 4.0 — Namensnennung, keine Bearbeitung